

Projekt

z dnia 17 kwietnia 2020 r.

**UCHWAŁA NR
RADY GMINY PIĄTNICA**

z dnia 2020 r.

w sprawie Programu opieki nad zabytkami dla Gminy Piątnica na lata 2020 – 2023

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 506, poz. 1309, poz. 1571, poz. 1696 i poz. 1815) oraz art. 87 ust. 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2020 r. poz. 282) po uzyskaniu opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Program opieki nad zabytkami Gminy Piątnica na lata 2020 - 2023, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Piątnica.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Podlaskiego.

Przewodniczący Rady

Krzysztof Weber

Załącznik do uchwały Nr

Rady Gminy Piątnica

z dnia 14 kwietnia 2020 r.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY PIĄTNICA

NA LATA 2020-2023

I. Postanowienia ogólne

1. Ilećroć w niniejszym programie jest mowa o:

- 1) ustawie – rozumie się przez to ustawę z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2020 r. poz. 282)
- 2) programie – rozumie się przez to „Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Piątnica na lata 2020-2023”
- 3) gminie – rozumie się przez to gminę Piątnica, woj. podlaskie.

Przedmiotem gminnego programu opieki nad zabytkami gminy Piątnica jest problematyka ochrony dziedzictwa kulturowego gminy Piątnica. Celem tego opracowania, jest określenie głównych zadań i kierunków działań na rzecz ochrony i opieki nad zabytkami. Niniejsze opracowanie sporządzono zgodnie z art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2020 r. poz. 282) oraz wytycznymi Narodowego Instytutu Dziedzictwa.

Gminny Program Opieki Nad Zabytkami sporządzany jest przez Wójta, a następnie po uzyskaniu opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków zostaje przyjęty przez Radę Gminy. Program jest ogłaszany w Dzienniku Urzędowym Województwa Podlaskiego. Sporządza się go na okres 4 lat, natomiast co 2 lata Wójt przedstawia Radzie Gminy sprawozdanie z wykonania programu.

Gminny program opieki nad zabytkami nie jest aktem prawa miejscowego, natomiast stanowi dokument uzupełniający dotychczas przyjęte akty prawa miejscowego, uwzględniając zadania z zakresu opieki nad zabytkami. Określa sposób ich realizacji, poprzez stosowne działania organizacyjne i finansowe oraz upowszechniające wiedzę o zabytkach.

Gminny program opieki nad zabytkami również pomóc w aktywnym zarządzaniu zasobem stanowiącym dziedzictwo kulturowe gminy. Wskazane w programie działania ukierunkowane są na poprawę stanu zabytków, ich rewaloryzację oraz zwiększanie dostępności do nich mieszkańców i turystów. Gminny program opieki nad zabytkami, między innymi poprzez działania edukacyjne, ma też budzić w lokalnej społeczności świadomość kulturowej roli i znaczenia lokalnych wartości i wspólnych korzeni. Wspólna dbałość o zachowanie wartości kulturowych wzmacnia poczucie tożsamości, wspiera identyfikację jednostki z tzw. małą ojczyzną.

2. Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami.

Podstawą prawną opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami stanowi Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2020 r. poz. 282), która mówi o obowiązku sporządzania przez samorządy wojewódzkie, powiatowe oraz gminne, na okres czterech lat, programu opieki nad zabytkami.

Art.87. ust. 2 cytowanej ustawy wyznacza cele opracowanie gminnego programu opieki nad zabytkami i są one następujące:

1. Włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
2. Uwzględnianie uwarunkowań zabytków w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniem ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
3. Zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
4. Wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego.;

5. Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;

6. Określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;

7. Podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

3. Uwarunkowania prawne ochrony opieki nad zabytkami w Polsce

Obowiązujące uregulowania prawne, dotyczące ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, zostały zawarte w:

□ Konstytucja RP (Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. - Dz. U nr 78, poz. 483, ze zm.) w przepisach:

- **Art. 5** : „Rzeczpospolita Polska (...) strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju”.
- **Art. 6** ust. 1: Rzeczpospolita stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będącej źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju oraz (...) udziela pomocy Polakom zamieszkałym za granicą w zachowaniu ich związków z narodowym dziedzictwem kulturalnym”.
- **Art. 86**: „Każdy jest obowiązany do dbałości o stan środowiska i ponosi odpowiedzialność za spowodowane przez siebie pogorszenie. Zasady tej odpowiedzialności określa Ustawa”.

□ **Ustawie z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami** (Dz. U. z 2020 r. poz. 282), która jest głównym aktem prawnym regulującym zasady ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce. Przy opracowaniu programu opieki nad zabytkami należy uwzględnić przepisy tej ustawy, takie jak:

- **Art. 3**: definiuje podstawowe pojęcia użyte w ustawie, takie jak: zabytek, zabytek nieruchomy, zabytek ruchomy, zabytek archeologiczny, instytucja kultury wyspecjalizowana w opiece nad zabytkami, prace konserwatorskie, prace restauratorskie, roboty budowlane, badania konserwatorskie, architektoniczne, archeologiczne, historyczny układ urbanistyczny lub ruralistyczny, historyczny zespół budowlany, krajobraz kulturowy, otoczenie zabytku.

W tym miejscu należy wyjaśnić pojęcie zabytku. Zabytek, jest to nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, które są dziełem człowieka lub związane są z jego działalnością. Stanowią one świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

- **Art. 4**: objaśnia, że ochrona zabytków polega na podejmowaniu w szczególności przez organy administracji publicznej działań mających na celu: „zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie; zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków; udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków; przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę; kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków; uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska”.
- **Art. 5**: określa, w sposób otwarty, kwestię opieki nad zabytkami: „Opieka nad zabytkami sprawowana jest przez jego właściciela lub posiadacza i polega, w szczególności, na zapewnieniu warunków naukowego badania i dokumentowania zabytku; prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku; zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie; korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości; popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz o jego znaczeniu dla historii kultury”.
- **Art. 6**: klasyfikuje w układzie rzeczowym przedmioty ochrony i zarazem stanowi szczegółową definicję zabytku:

„1. Ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania:

- 1) zabytki nieruchome będące, w szczególności:

- a) krajobrazami kulturowymi,
- b) układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi,
- c) dziełami architektury i budownictwa,
- d) dziełami budownictwa obronnego,
- e) obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi,
- f) cmentarzami,
- g) parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,
- h) miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;

2) zabytki ruchome będące, w szczególności:

- a) dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej,
- b) kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje,
- c) numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami,
- d) wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego,
- e) materiałami bibliotecznymi, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. nr 2019, poz. 1479)
- f) instrumentami muzycznymi,
- g) wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi,
- h) przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;

3) zabytki archeologiczne będące, w szczególności:

- a) pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa,
- b) cmentarzyskami,
- c) kurhanami,
- d) reliktnami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

2. Ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej”.

- **Art 7:** reguluje następujące formy ochrony zabytków:

1. Wpis do rejestru zabytków, który dla zabytków znajdujących się na terenie województwa prowadzi wojewódzki konserwator zabytków.

2. Uznanie za pomnik historii, zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru lub parku kulturowego o szczególnej wartości dla kultury przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego.

3. Utworzenie parku kulturowego, w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej. Park kulturowy

może utworzyć, na podstawie uchwały, rada gminy po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków.

4. Ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego,

dotyczące w szczególności: zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków i ich otoczenia, innych zabytków nieruchomych znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków oraz parków kulturowych. W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego ustala się również, w zależności od potrzeb, strefy ochrony konserwatorskiej obejmujące obszary, na których obowiązują określone ustaleniami planu ograniczenia, zakazy i nakazy, mające na celu ochronę znajdujących się na tym obszarze zabytków.

Rejestr zabytków – dla zabytków znajdujących się na terenie województwa prowadzi wojewódzki konserwator zabytków. Do rejestru wpisuje się zabytek nieruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków z urzędu, bądź na wniosek właściciela zabytku nieruchomego lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy. Do rejestru może być również wpisane otoczenie otoczenia zabytku wpisanego do rejestru, a także nazwa geograficzna, historyczna lub tradycyjna tego zabytku. Wpis do rejestru historycznego układu urbanistycznego, ruralistycznego lub historycznego zespołu budowlanego nie wyłącza możliwości wydania decyzji o wpisie do rejestru wchodzących w skład tych układów lub zespołu zabytków nieruchomych. Wpisanie zabytku nieruchomego do rejestru ujawnia się w księdze wieczystej danej nieruchomości na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków, na podstawie decyzji o wpisie do rejestru tego zabytku. Wpisy do rejestru są wolne od opłat. Skreślenie z rejestru zabytków następuje na wniosek właściciela zabytków lub użytkownika wieczystego gruntu na którym znajduje się zabytek nieruchomy lub z urzędu, na podstawie decyzji Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Na podstawie decyzji wojewódzki konserwator zabytków występuje z wnioskiem o wykreślenie wpisu z księgi wieczystej i z katastru nieruchomości. Informacja o skreśleniu jest ogłoszona w wojewódzkim dzienniku urzędowym. Wykreślenia wolne są od opłat. Zabytek ruchomy wpisuje się do rejestru na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków na wniosek właściciela zabytku. Wojewódzki konserwator zabytków może wydać decyzję o wpisie z urzędu – w przypadku uzasadnionej obawy zniszczenia, uszkodzenia lub nielegalnego wywiezienia zabytku za granicę.

Pomnik historii – Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, na wniosek ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w drodze rozporządzenia, może uznać za pomnik historii zabytek nieruchomy wpisany do rejestru lub park kulturowy o szczególnej wartości dla kultury, określając jego granice. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego może złożyć wniosek o którym mowa w ust. 1, po uzyskaniu opinii Rady Ochrony Zabytków. Cofnięcie uznania zabytku nieruchomego za pomnik historii następuje w trybie przewidzianym dla jego uznania. Minister właściwy do spraw kultury i dziedzictwa narodowego może przedstawić Komitetowi Dziedzictwa Światowego wniosek o wpis pomnika historii na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Naturalnego UNESCO w celu objęcia tego pomnika ochroną na podstawie Konwencji w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego.

- **Art. 16 ust. 1** wskazuje radę gminy jako organ tworzący park kulturowy, w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo wyróżnionych terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej. Jest on tworzony na podstawie uchwały, po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków.
- **Art. 17:** określa zakazy i ograniczenia dotyczące parku krajobrazowego, związane z: prowadzeniem robót budowlanych oraz działalności przemysłowej, rolniczej, hodowlanej, handlowej lub usługowej, zmianami sposobu korzystania z zabytków nieruchomych, umieszczaniem tablic, napisów, ogłoszeń reklamowych i innych znaków niezwiązanych z ochroną parku kulturowego, z wyjątkiem znaków związanych z ochroną porządku i bezpieczeństwa publicznego, z zastrzeżeniem art. 12 ust. , składowaniem lub magazynowaniem odpadów.
- **Art. 18:** 1. Ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami uwzględnia się przy sporządzaniu i aktualizacji koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju województw, planów zagospodarowania przestrzennego województw, planu zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej, analiz i studiów z zakresu zagospodarowania przestrzennego powiatu, strategii rozwoju gmin, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego albo decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

2. W koncepcji, strategiach, analizach, planach i studiach, o których mowa w ust. 1, w szczególności:

- 1) uwzględnia się krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
- 2) określa się rozwiązania niezbędne do zapobiegania zagrożeniom dla zabytków, zapewnienia im ochrony przy realizacji inwestycji oraz przywracania zabytków do jak najlepszego stanu;
- 3) ustala się przeznaczenie i zasady zagospodarowania terenu uwzględniające opiekę nad zabytkami.

- **art. 19:** wskazuje, że „studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego uwzględnia się, w szczególności ochronę:

- 1) zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia;
- 2) innych zabytków nieruchomych, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków;
- 3) parków kulturowych.

1a. W decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego uwzględnia się w szczególności ochronę:

- 1) zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia;
- 2) innych zabytków nieruchomych, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków.

2. W przypadku gdy gmina posiada gminny program opieki nad zabytkami, ustalenia tego programu uwzględnia się w studium i planie, o których mowa w ust. 1.

3. W studium i planie, o których mowa w ust. 1, ustala się, w zależności od potrzeb, strefy ochrony konserwatorskiej obejmujące obszary, na których obowiązują określone ustaleniami planu ograniczenia, zakazy i nakazy, mające na celu ochronę znajdujących się na tym obszarze zabytków”.

- **Art. 20:** mówi o konieczności uzgadniania projektów i zmian planów zagospodarowania przestrzennego wojewódzkich i miejscowych z wojewódzkim konserwatorem zabytków

- **Art. 21:** „Ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzania programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy”.

- **Art. 22 :** 1. Generalny Konserwator Zabytków prowadzi krajową ewidencję zabytków w formie zbioru kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się w wojewódzkich ewidencjach zabytków.

2. Wojewódzki konserwator zabytków prowadzi wojewódzką ewidencję zabytków w formie kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się na terenie województwa.

3. Włączenie karty ewidencyjnej zabytku ruchomego niewpisanego do rejestru do wojewódzkiej ewidencji zabytków może nastąpić za zgodą właściciela tego zabytku.

4. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy.

- **Art. 89:** wskazuje, że „organami ochrony zabytków są:

- 1) minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje Generalny Konserwator Zabytków;
- 2) wojewoda, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje wojewódzki konserwator zabytków.

□ **Ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym** (Dz. U. 2019 poz. 506 ze zm), gdzie w art. 7 ust. 1 pkt. 9 zostały określone zadania własne gminy:

„zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy (...) kultury, w tym (...) ochrony zabytków i opieki nad zabytkami”. Pośrednio do ochrony zabytków odnoszą się zadania obejmujące kwestie: ładu przestrzennego, gospodarki nieruchomościami, ochrony środowiska i przyrody oraz gospodarki wodnej, dróg gminnych, ulic, mostów, placów oraz organizacji ruchu drogowego, bibliotek gminnych i innych instytucji kultury,

kultury fizycznej i turystyki, zieleni gminnej i zadrzewień, cmentarzy gminnych, utrzymania gminnych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych, promocji gminy

Istotne uregulowania prawne dotyczące ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, znajdują się w innych obowiązujących ustawach, w tym:

□ **Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym** (Dz. U 2020 poz. 293, ze zm.) Ustawa określa zasady kształtowania polityki przestrzennej przez jednostki samorządu terytorialnego i organy administracji rządowej oraz zakres i sposoby postępowania w sprawach przeznaczenia terenów na określone cele oraz ustalenia zasad ich zagospodarowania i zabudowy. Ustawa, mówi także, że w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, uwzględnia się wymagania ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.

□ **Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane** (Dz. U. 2019 poz. 1186 ze zm) . Normuje projektowanie, budowę, utrzymanie i rozbiórkę obiektów budowlanych oraz określa zasady działania organów administracji publicznej w tych dziedzinach. Przepisy ustawy nie naruszają przepisów odrębnych, a w szczególności m.in. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami- w odniesieniu do obiektów i obszarów wpisanych do rejestru zabytków oraz obiektów i obszarów objętych ochroną konserwatorską na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

□ **Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska** (Dz. U. 2019 poz. 1396 ze zm), która mówi m.in. o tym, że ochrona środowiska polega na zachowaniu wartości kulturowych.

□ **Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody** (Dz. U. 2020 poz. 55 ze zm.), której przepisy określają m. in. kompetencje dotyczące wycinki i pielęgnacji drzew, na terenach objętych prawną ochroną konserwatorską.

□ **Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami** (Dz. U. 2020 poz.65 ze zm.). W rozumieniu ustawy, celem publicznym jest między innymi: opieka nad nieruchomościami, stanowiącymi zabytki w rozumieniu przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Ustawa określa m.in. postępowanie wobec nieruchomości objętych prawną ochroną konserwatorską.

Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. 2020 poz. 194) Ustawa precyzuje, że działalność kulturalna polega na upowszechnianiu i ochronie kultury (art. 1 ust. 1). Mecenat nad działalnością kulturalną sprawuje państwo i polega on na wspieraniu i promocji twórczości, edukacji i oświaty kulturalnej, działań i inicjatyw kulturalnych oraz opieki nad zabytkami. (art. 1 ust. 2). Mecenat nad działalnością kulturalną sprawują też jednostki samorządu terytorialnego (art. 1 ust. 4). Art. 2 ustawy wymienia formy organizacyjne działalności kulturalnej, wśród których znajdują się obok teatrów, oper, operetek, filharmonii, orkiestr, kin, muzeów, bibliotek, domów kultury, ognisk artystycznych, galerii sztuki- ośrodki badań i dokumentacji w różnych dziedzinach kultury. Jednostki samorządu terytorialnego organizują działalność kulturalną, tworząc samorządowe instytucje kultury, dla których prowadzenie takiej działalności jest podstawowym celem statutowym. Prowadzenie działalności kulturalnej jest zadaniem własnym jednostek samorządu terytorialnego o charakterze obowiązkowym (art. 9 ust. 1, 2). Instytucje kultury, a zwłaszcza muzea, jednostki organizacyjne mające na celu opiekę nad zabytkami, ośrodki badań i dokumentacji, biura wystaw artystycznych, galerie i centra sztuki, FilMOTEKA Narodowa, biblioteki, domy i ośrodki kultury, świetlice i kluby, ogniska artystyczne, domy pracy twórczej- prowadzą w szczególności działalność w zakresie upowszechniania kultury. Do podstawowych zadań tych instytucji należy m.in. sprawowanie opieki nad zabytkami (art. 32 ust. 1, 2).

□ **Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie** (t. j. Dz. U. 2019, poz. 688, ze zm.). W ramach ustawy, gminy mogą wspierać działalność kulturalną związaną z ochroną zabytków i tradycji prowadzoną przez organizacje pozarządowe (m.in. stowarzyszenia).

Zasady ochrony zabytków, znajdujących się w muzeach i bibliotekach, zostały określone w:

□ **Ustawie z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach** (t. j. Dz. U. 2019 poz. 917 ze zm). Określa podstawowe ramy i zasady funkcjonowania polskich muzeów. Według przepisów ustawy „Muzeum jest jednostką organizacyjną nienastawioną na osiąganie zysku, której celem jest gromadzenie i trwała ochrona dóbr naturalnego i kulturalnego dziedzictwa ludzkości o charakterze materialnym i niematerialnym, informowanie o wartościach i treściach gromadzonych zbiorów, upowszechnianie

podstawowych wartości historii, nauki i kultury polskiej oraz światowej, kształtowanie wrażliwości poznawczej i estetycznej oraz umożliwianie korzystania ze zgromadzonych zbiorów.” (art. 1).

Zgodnie z ustawą muzeum realizuje powyższe cele poprzez:

- „1) gromadzenie dóbr kultury w statutowo określonym zakresie,
- 2) katalogowanie i naukowe opracowywanie zgromadzonych muzealiów,
- 3) przechowywanie gromadzonych dóbr kultury, w warunkach zapewniających im właściwy stan zachowania i bezpieczeństwo, oraz magazynowanie ich w sposób dostępny do celów naukowych,
- 4) zabezpieczanie i konserwację muzealiów oraz, w miarę możliwości, zabezpieczanie stanowisk archeologicznych oraz innych nieruchomych obiektów kultury materialnej i przyrody,
- 5) urządzanie wystaw,
- 6) organizowanie i prowadzenie badań, ekspedycji naukowych oraz prac wykopaliskowych,
- 7) prowadzenie działalności edukacyjnej,
- 8) udostępnianie zbiorów do celów naukowych i edukacyjnych,
- 9) zapewnianie właściwych warunków zwiedzania i korzystania ze zbiorów,
- 10) prowadzenie działalności wydawniczej” (art. 2).

Gmina jako podmiot tworzący (lub przejmujący) muzeum zobowiązana jest do:

- 1) zapewnienia środków potrzebnych do utrzymania i rozwoju muzeum,
- 2) zapewnienia bezpieczeństwa zgromadzonym zbiorom,
- 3) sprawowania nadzoru nad muzeum (art. 6 ust. 4).

☐ **Ustawie z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach** (Dz. U. 2019 poz. 1479, ze zm.). Mówi, iż biblioteki i ich zbiory stanowią dobro narodowe, służą zachowaniu dziedzictwa narodowego. Biblioteki organizują i zapewniają dostęp do zasobów dorobku nauki i kultury polskiej oraz światowej.

Ochronę materiałów archiwalnych regulują przepisy:

☐ **Ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach** (Dz. U. 2020 poz.164).

4. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

Gminny program opieki nad zabytkami gminy Piątница zbieżny jest ze strategicznymi celami państwa w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami. Cele te wymienione są w następujących dokumentach:

☐ **Tezy do Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2019 – 2022 (uchwała nr 82 Rady Ministrów z dnia 13 sierpnia 2019 r.)**

Tezy do Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami, opracowane przez zespół Rady Ochrony Zabytków przy Ministrze Kultury pod przewodnictwem prof. dr hab. Bogumiły Rouby, są niezwykle ważnym dokumentem, związanym z ochroną zabytków w Polsce. W dokumencie zapisano m.in.: „Ochrona i konserwacja zabytków jest istotnym elementem polityki kulturalnej Państwa, są one bowiem nie tylko śladem przeszłości, ale także cennym składnikiem kultury współczesnej, przyczyniającym się do kształtowania przyjaznego człowiekowi środowiska jego życia. (...) Ich zachowanie, ochrona i konserwacja jest działaniem ważnym w interesie publicznym ze względu na znaczenie zabytków w procesie edukacji, humanizacji społeczeństwa, jego kulturowej identyfikacji, wreszcie także znaczenie dla sfery ekonomii i gospodarki”.

W opracowaniu zostały zawarte cele i zadania dla Programu Krajowego. Stwierdzono, że „celem Programu jest wzmocnienie ochrony i opieki nad tą istotną częścią dziedzictwa kulturowego oraz poprawa stanu zabytków w Polsce”.

Za istotne, uznano przypomnienie podstawowych zasad konserwatorskich porządkujących sferę ochrony zabytków, które dotyczą konserwatorów, pracowników urzędów, restauratorów dzieł sztuki, architektów, urbanistów, budowlanych, archeologów, badaczy, właścicieli i użytkowników, w tym duchownych.

Podstawowe zasady konserwatorskie:

- ☐ Zasady *primum non nocere* (z łac. - po pierwsze nie szkodzić);
- ☐ Zasady maksymalnego poszanowania oryginalnej substancji zabytku i wszystkich jego wartości (materialnych i niematerialnych);
- ☐ Zasady minimalnej niezbędnej ingerencji;
- ☐ Zasady, zgodnie z którą usuwać należy to (i tylko to), co na oryginał działa niszcząco;

W dokumencie do opracowania krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami wyznaczone zostały następujące założenia w zakresie:

- Uwarunkowań dotyczących ochrony i opieki nad zabytkami: określenie stanu zabytków: nieruchomych, ruchomych i archeologicznych oraz stanu zabytków techniki, pomników historii i obiektów wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Naturalnego UNESCO. Dodatkowo ocena stanu służb związanych z ochroną i opieką nad zabytkami i stan uregulowań finansowych, organizacyjnych i prawnych.
- Działań o charakterze systemowym: powiązanie ochrony zabytków z polityką ekologiczną, ochrony przyrody, architektoniczną i przestrzenną, celną i polityką bezpieczeństwa państwa; przygotowanie strategii i głównych założeń ochrony dziedzictwa kulturowego w Polsce i wprowadzenie jej do polityk sektorowych.
- Systemu finansowania: stworzenie sprawnego systemu finansowania ochrony i opieki konserwatorskiej.
- Dokumentowania, monitorowania i standaryzacji metod działania: co oznacza ujednolicenie metod działań profilaktycznych, konserwatorskich, restauratorskich i ochronnych.
- Kształcenia i edukacji: kształcenie profilaktyczne, podyplomowe i system uznawalności wykształcenia, edukacja społeczeństwa, edukacja właścicieli i użytkowników.
- Współpracy międzynarodowej: współpraca z instytucjami i organizacjami, współpraca w obszarze Europy Środkowej.

☐ **Narodowy Program Kultury „Ochrona Dziedzictwa Kulturowego na lata 2004- 2013”**

Strategicznym celem programu jest zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego, realizowane poprzez konserwację i rewaloryzację zabytków nieruchomych i ruchomych oraz ich udostępnianie na cele publiczne.

Określa on działania wytyczając następujące strategiczne cele polityki państwa w sferze ochrony zabytków:

- przygotowanie skutecznego systemu prawno- finansowego wspierania ochrony i opieki nad zabytkami;
- podjęcie prac nad kompleksowym systemem edukacji na rzecz dziedzictwa;
- poszukiwanie instrumentów wzmacniających efekty działalności służby konserwatorskiej;
- ograniczenia uznaniowości konserwatorów poprzez nałożenie na nich odpowiedzialności za niezgodne z prawem postępowanie;
- intensyfikacja ochrony i upowszechniania dziedzictwa kulturowego, w tym szczególnie kompleksowa poprawa stanu zabytków nieruchomych.
- kluczowe dla realizacji celów programu są zadania prowadzące do zabezpieczenia, zachowania i utrwalenia substancji zabytku, w ramach programu dofinansowania nie mogą zaś uzyskać projekty zakładające adaptację, przebudowę obiektów zabytkowych lub ich znaczącą rekonstrukcję.
- duży nacisk kładziony będzie na dofinansowanie prac przy obiektach najbardziej zagrożonych oraz zabytkach najcenniejszych – wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego Ludzkości UNESCO, uznanych za Pomniki Historii oraz tych, posiadających wyjątkową wartość historyczną, artystyczną lub naukową.
- istotnym celem programu jest również zwrócenie uwagi na obiekty, mające szczególne znaczenie dla dziedzictwa kulturowego – zarówno w kontekście ogólnoswiatowym, jak lokalnym, gdzie pełnią ważną rolę nośnika historii i tradycji.

□ Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004- 2013 wraz z uzupełnieniem na lata 2004-2020

Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004- 2013, przyjęta przez Radę Ministrów 21 września 2004 r., rozwinęta w 2005 r., poprzez przygotowane przez Ministerstwo Kultury uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004- 2020, jest podstawowym dokumentem rządowym, w którym w oparciu o rzetelną analizę podjęto próbę określenia zasad polityki kulturalnej państwa w warunkach rynkowych. Stanowi ona podstawę do dalszych systemowych rozwiązań w dziedzinie kultury. Misją tej strategii jest „zrównoważony rozwój kultury jako najwyższej wartości przenoszonej ponad pokoleniami, określającej całokształt historycznego i cywilizacyjnego dorobku Polski, wartości warunkującej tożsamość narodową i zapewniającej ciągłość tradycji i rozwój regionów”.

Uznając kulturę za jeden z podstawowych czynników rozwoju regionów zapisano w strategii następujące priorytety:

- wzrost efektywności zarządzania kulturą;
- wprowadzenie innowacyjnych rozwiązań w systemie działalności kulturalnej i w systemie upowszechniania kultury;
- wzrost uczestnictwa i wyrównanie szans w dostępie do szkolnictwa artystycznego, dóbr i usług kultury;
- poprawa warunków działalności artystycznej;
- efektywna promocja twórczości;
- zachowanie dziedzictwa kulturowego i aktywna ochrona zabytków;
- zmniejszenie luki cywilizacyjnej przez modernizację i rozbudowę infrastruktury kultury.

Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004- 2020 wprowadza programy operacyjne służące realizacji strategii. Jednym z nich jest Program Operacyjny „Dziedzictwo kulturowe”.

W programie wyróżnione zostały dwa komplementarne priorytety:

- rewaloryzacja zabytków nieruchomych i ruchomych oraz rozwój kolekcji muzealnych. Podstawowym celem priorytetu jest poprawa stanu zachowania zabytków, kompleksowa ich rewaloryzacja, zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki, poprawa warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w zakresie ochrony zabytków i ich dokumentacji, zabezpieczenie zabytków, muzealiów i archiwaliów przed skutkami klęsk żywiołowych, kradzieżami i nielegalnym wywozem za granicę.
- zadania związane z zakupami dzieł sztuki i kolekcji dla instytucji muzealnych,
zakupami starodruków i archiwaliów, konserwacji i digitalizacji muzealiów, archiwaliów, starodruków, księgozbiorów oraz zbiorów filmowych, wspieraniu rozwoju muzealnych pracowni konserwatorskich oraz nowych technik konserwacji zabytków ruchomych.

□ Strategia Rozwoju Kraju 2020- Aktywne społeczeństwo, Konkurencyjna gospodarka, Sprawne państwo

Strategia Rozwoju Kraju 2020 została uchwalona przez Radę Ministrów dnia 25 września

2012 r. Jest to główna strategia rozwojowa w średnim horyzoncie czasowym, wskazuje strategiczne zadania państwa, których podjęcie w perspektywie najbliższych lat jest niezbędne, by wzmocnić procesy rozwojowe.

Strategia wyznacza trzy obszary strategiczne, w których będą się koncentrować główne zadania:

1. Sprawne i efektywne państwo;
2. Konkurencyjna gospodarka;
3. Spójność społeczna i terytorialna.

W Strategii pojawiają się zapisy mówiące o wprowadzeniu obowiązku sporządzania planów zagospodarowania przestrzennego obszarów funkcjonalnych obejmujących obszary miejskie, a w szczególności metropolitalne, tereny wrażliwe rozwojowo, związane z ochroną między innymi dziedzictwa

kulturowego (Cel I.1. Przejście od administrowania do zarządzania rozwojem, Priorytet I.1.5. Zapewnienie ładu przestrzennego).

Drugim ważnym, podkreślonym przez strategię obszarem jest digitalizacja zasobów dziedzictwa narodowego oraz zapewnienie właściwego ich przechowywania (Cel II.5. Zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych, Priorytet II.5.3. Zapewnienie odpowiedniej jakości treści i usług cyfrowych; Cel III.2. Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych, Priorytet III.2.1. Podnoszenie jakości i dostępności usług publicznych).

Ponadto wspierany będzie rozwój infrastruktury społecznej- w tym infrastruktury kulturalnej- oraz działania na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego, co stanowi ważny czynnik rozwoju i podnoszenia atrakcyjności gminy (Cel III.3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych, Priorytet III.3.2. Wzmacnianie ośrodków wojewódzkich).

□ Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami 2018- 2022

Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami 2018- 2022, jest to dokument, który jest inicjowany i opracowywany przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Krajowy Program wpisuje się w system dokumentów planistycznych państwa jako instrument wykonawczy dla Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020. Jednym ze strategicznych założeń Krajowego Programu jest wzmocnienie synergii działania organów ochrony zabytków, w tym tworzenie podstaw współdziałania z organami samorządu terytorialnego. Uzupełnieniem Krajowego Programu jest system współfinansowania prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy obiektach zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków. W Krajowym Programie dokonano diagnozy stanu ochrony zabytków w Polsce w trzech podstawowych płaszczyznach: organizacji i zadań organów ochrony zabytków, stanu zachowania zabytków, w tym roli i znaczenia rejestru zabytków oraz systemów informacji o zabytkach, komunikacji, porozumienia i współpracy w obszarze ochrony zabytków.

W oparciu o diagnozę, przeprowadzono analizę SWOT i w ścisłym powiązaniu z jej wynikami oraz w powiązaniu ze Strategią Rozwoju Kapitału Społecznego sformułowano cel główny: Wzmocnienie roli dziedzictwa kulturowego i ochrony zabytków w rozwoju potencjału kulturowego i kreatywnego Polaków.

Dla realizacji celu głównego opracowano trzy cele szczegółowe:

- wspieranie rozwiązań systemowych na rzecz ochrony zabytków w Polsce,
- wzmocnienie synergii działania organów ochrony zabytków,
- tworzenie warunków do aktywnego uczestnictwa w kulturze, edukacji na rzecz dziedzictwa kulturowego oraz jego promocji i reinterpretacji.

Rozwiązaniem porządkującym zagadnienia przedstawione w Krajowym Programie i uwzględnionym na każdym etapie prac nad dokumentem, są zagadnienia horyzontalne: tematy wiodące, których problematyka została poruszona w co najmniej dwóch obszarach diagnozy oraz dwóch celach szczegółowych. Są to:

- podniesienie sprawności i skuteczności działań organów ochrony zabytków, w tym jakości merytorycznej decyzji administracyjnych (szkolenia, standaryzacja działań);
- porządkowanie rejestru zabytków oraz stworzenie wiarygodnej metodologicznie diagnozy stanu zachowania zabytków nieruchomych;
- zwiększenie uspołecznienia ochrony zabytków i opieki nad zabytkami; budowanie przez organy ochrony zabytków partnerskich relacji z obywatelami, jak i propagowanie postaw współodpowiedzialności społecznej za zachowanie zabytków

(współpraca z mediami, wykorzystywanie mediów elektronicznych, konkursy, itp.);

- wdrożenie procesów kształtowania postawy krajobrazowej wśród organów ochrony zabytków;
- zwiększenie zaangażowania samorządów (gmin) w ochronę i opiekę nad zabytkami oraz wzmocnienie zaangażowania społecznego na rzecz ochrony zabytków, w tym propagowanie parków kulturowych jako skutecznej formy ochrony zabytków.

□Koncepcja zagospodarowania przestrzennego kraju 2030 (KPZK 2030)

Koncepcja zagospodarowania przestrzennego kraju 2030, przyjęta została uchwałą nr 239 Rady Ministrów dnia 13 grudnia 2011 r. Jest to najważniejszy dokument dotyczący ładu przestrzennego Polski. Jego celem strategicznym jest efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej zróżnicowanych potencjałów rozwojowych do osiągnięcia: konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia i większej sprawności państwa oraz spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej w długim okresie. Koncepcja ta kładzie szczególny nacisk na budowanie i utrzymywanie ładu przestrzennego, ponieważ decyduje on o warunkach życia obywateli, funkcjonowaniu gospodarki i pozwala wykorzystywać szanse rozwojowe. Koncepcja formułuje także zasady i działania służące zapobieganiu konfliktom w gospodarowaniu przestrzenią i zapewnieniu bezpieczeństwa, w tym powodziowego. W znacznie większym stopniu niż dotychczas uwzględnia problematykę ochrony dziedzictwa kulturowego w systemie kształtowania prawidłowej polityki przestrzennej.

Jako cele polityki przestrzennej w aspekcie ochrony zabytków wskazano:

- ograniczenie presji urbanizacyjnej na obszary dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, poprzez rozwój narzędzi wspierania finansowego ochrony przyrody i krajobrazu,
- wprowadzenie systemu standardów zabudowy i zagospodarowania terenu na terenach o niższym reżimie ochronnym,
- wprowadzenie narzędzi kompensacji utraconych korzyści ekonomicznych na terenach o wysokich restrykcjach konserwatorskich;
- wspieranie rewitalizacji zdegradowanych przestrzeni: starych dzielnic mieszkaniowych, obiektów przemysłowych, pokolejowych, opuszczonych wsi przez przyjęcie regulacji z zakresu rewitalizacji obszarów miejskich i starych zasobów mieszkaniowych.

4.1. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu

Dokumenty opracowane na poziomie województwa i powiatu:

□Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020

Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2020 roku, przyjęta została uchwałą nr XXXI/374/13 w sprawie przyjęcia zaktualizowanej Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020 dnia 9 września 2013 r. przez Sejmik Województwa Podlaskiego.

W strategii, w Priorytecie II. Infrastruktura społeczna, działaniu 2 „Rozwój kultury i ochrona dziedzictwa kulturowego”, przyjęto między innymi, że należy:

- tworzyć nowe instytucje kultury, szczególnie w siedzibach powiatów, z wykorzystaniem w pierwszej kolejności obiektów zabytkowych przydatnych do tej funkcji;
- wspierać rozwój kultury ludowej i amatorskiej, w tym folkloru i rękodzieła ludowego, twórczości profesjonalnej oraz amatorskiego ruchu artystycznego, z uwzględnieniem specyficznego w województwie podlaskim;
- wspierać zróżnicowanie etniczne, narodowościowe i religijne;
- chronić i utrzymywać dobry stan techniczny historycznych obiektów zabytkowych, a w szczególności wykorzystywać obiekty zabytkowe do nowych funkcji, zwłaszcza na potrzeby turystyki i działalności kulturalnej;
- zachowywać tożsamości krajobrazu kulturowego i utrzymywać ciągłości rozwoju przestrzennego historycznych zespołów osadniczych;
- Identyfikować i promować tradycyjne dla województwa podlaskiego produkty, z wykorzystaniem Listy Produktów Tradycyjnych;
- wspierać społeczności lokalnych w zachowaniu tradycyjnej, wiejskiej zabudowy, zwłaszcza na terenach o dużym potencjale turystycznym, zachować dbałość o tradycje narodowe i kulturowe.

Dodatkowo, w Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego podkreślono fakt posiadania przez województwo znacznego dziedzictwa historyczno- kulturowego, co nakłada na wiele podmiotów, w tym

zwłaszcza na samorząd, obowiązek jego ochrony. Odbywa się to m.in. poprzez ewidencjonowanie i badanie zabytków, zwiększenia dbałości o muzea oraz współdziałanie administracji samorządowej z właścicielami i użytkownikami obiektów zabytkowych i historycznych w zakresie ich restauracji, konserwacji i zagospodarowania.

□ Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego, przyjęty został uchwałą nr XXXVI/330/17 przez Sejmik Województwa Podlaskiego dnia 22 maja 2017 r.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego powstał w wyniku dokonania analiz i przeprowadzenia studiów szeregu materiałów i opracowań podstawowych i uzupełniających.

W treści planu zostały wymienione zabytkowe zespoły urbanistyczne i ruralistyczne, unikalne zabytkowe obiekty architektury sakralnej i świeckiej, zespoły pałacowo-ogrodowe i dworskie, zabytki techniki i militarne, cmentarze różnych wyznań, miejsca kultu religijnego i stanowiska archeologiczne.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego określa zasady ochrony i kształtowania dziedzictwa kulturowego, do których należą:

□□ zasady ogólne wynikające zwłaszcza z procesu integracji europejskiej:

- szczególna ochrona tożsamości kulturowej regionu przed zagrożeniem jej wytracenia w konfrontacji z europejskim uniwersalnym modelem życia w sferze kultury materialnej i jej unikalnej specyfiki etnicznej i religijnej;
- uwzględnianie potrzeb współczesnego społeczeństwa w procesie ochrony i kształtowania zasobów dziedzictwa kulturowego;
- harmonijne współistnienie zasobów dziedzictwa kulturowego z zasobami środowiska przyrodniczego- jako filarów rozwoju turystyki krajowej i międzynarodowej;
- tworzenie warunków kompleksowej ochrony obszarów o walorach zabytkowych i kulturowych, takich jak: strefy ochrony konserwatorskiej, parki kulturowe, rezerваты kulturowe i obszary krajobrazu historyczno-kulturowo- przyrodniczego,
- priorytet ochrony walorów dziedzictwa kulturowego o randze międzynarodowej i krajowej;
- wykorzystanie unikalnych zasobów dziedzictwa kulturowego do krajowej i międzynarodowej promocji województwa.

□□ ochrona i tworzenie nowych wartości kulturowych w reprezentatywnych obszarach tożsamości kulturowej województwa podlaskiego określone w części dotyczącej wartości kulturowych przez służby Podlaskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Białymstoku, dotyczące:

- kształtowania krajobrazu historyczno- kulturowo- przyrodniczego, zespołów jednostek osadniczych i ich otoczenia;
- kształtowania form architektonicznych i gabarytów zabudowy harmonizujących z istniejącymi walorami kulturowymi zabudowy, stosowania materiałów, wystroju i kolorystyki obiektów budowlanych oraz zagospodarowania ich otoczenia nawiązujących do tradycji lokalnych.

□□ ochrona i rewitalizacja obszarów zabytkowych zgodnie z wnioskami i uzgodnieniami Podlaskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Białymstoku, w tym:

- zachowanie historycznych założeń urbanistycznych (objętych strefami ochrony konserwatorskiej), a w szczególności: rozplanowania przestrzeni publicznych (np. ulic, placów, skwerów, itp.), osi kompozycyjnych i widokowych, rozmieszczenia dominant, gabarytów i sposobów zabudowy oraz form architektonicznych;
- zapewnienie stosownej ekspozycji całych zespołów zabudowy i najwartościowszych jej elementów;
- twórcze kontynuowanie tradycji konstrukcyjnych, materiałowych, wystroju i kolorystyki obiektów oraz zagospodarowania ich otoczenia,;

- lokalizowanie funkcji użytkowych niekolizyjnych z historycznymi funkcjami obszarów, zapewniających podstawy ekonomiczne utrzymania dobrego stanu technicznego zabudowy i zagospodarowania oraz atrakcyjność turystyczną;
- eliminowanie funkcji użytkowych i obiektów kolizyjnych pod względem sanitarnym i estetycznym z walorami kulturowymi obszarów zabytkowych;
- harmonijne wkomponowywanie nowej zabudowy w historyczną panoramę jednostek osadniczych ze strefami ochrony konserwatorskiej;
- poprawianie dostępności komunikacyjnej i systemów parkowania pojazdów oraz eliminacja uciążliwości ruchu drogowego, zwłaszcza tranzytowego towarowego;
- poprawianie warunków ochrony przeciwpożarowej;
- poprawianie standardu cywilizacyjnego zabudowy w zakresie wyposażenia w systemy kanalizacyjne i proekologiczne systemy energetyczne.
 - □ochrona i utrzymanie dobrego stanu technicznego obiektów zabytkowych z priorytetem obiektów o randze krajowej i regionalnej poprzez zapewnienie:
- funkcji użytkowych stosownych do lokalizacji i form architektonicznych obiektów- gwarantujących ich utrzymanie w dobrym stanie technicznym i racjonalne wykorzystanie dla potrzeb społecznych;
- obowiązku uzgodnienia z Podlaskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu oraz projektów budowlanych dotyczących rewitalizacji i modernizacji obiektów zabytkowych i ich otoczenia.
 - □ochrona przed dewastacją i określenie warunków udostępnienia zwiedzającym obiektów archeologicznych oraz sposobów postępowania w przypadkach natrafienia na obiekty nieznanego pochodzenia w trakcie prowadzenia robót ziemnych.
 - tworzenie wartości kulturowych w nowych i rewitalizowanych zespołach zabudowy, w szczególności na bazie:
- przestrzeni publicznych o zindywidualizowanych formach urbanistycznych, takich jak: ulice, place, pasáže, ciągi piesze, skwery, zieleń parkowa i tereny sportowo- rekreacyjne;
- interesujących programowo i architektonicznie aranżacji otoczenia przestrzeni publicznych i ich zagospodarowania;
- wykorzystania w kompozycjach urbanistycznych szczególnych cech środowiska przyrodniczego- stosownie do jego predyspozycji, dla potrzeb terenów sportowo- rekreacyjnych i turystycznych, a konfiguracji terenów dla kształtowania sposobu zabudowy;
- rozmieszczenia akcentów i dominant przestrzennych, twórczo kontynuujących istniejące założenia urbanistyczne, stosowania zindywidualizowanych form architektonicznych poszczególnych obiektów lub ich grup, z zachowaniem harmonijnych gabarytów całościowych zespołów zabudowy i z dbałością o sylwetę przestrzenną całości jednostek osadniczych;
- harmonizowania gabarytów zabudowy plombowej z gabarytami otaczającej zabudowy
 - (z wyjątkiem dominant przestrzennych i akcentów urbanistycznych wynikających z całościowych koncepcji urbanistycznych).

Plan zwraca uwagę na ochronę środowiska kulturowego w procesie integracji europejskiej. Zagrożenie stopniowym wytracaniem tożsamości kulturowej i narodowej społeczeństwa polskiego i społeczności lokalnych (regionalnych i subregionalnych) w konfrontacji z europejskim uniwersalnym modelem życia, wymaga szczególnej ochrony dziedzictwa kulturowego, zarówno materialnego jak i duchowego oraz kultywowania lokalnych specyfik kulturowych i religijnych, zgodnie z zasadami i postanowieniami:

- Konwencji w sprawie Ochrony Zabytków Architektonicznych w Europie (Cordoba 1985)- zobowiązującej do ochrony i utrzymania zabytków przy uwzględnieniu potrzeb współczesnego społeczeństwa;

- „Europejskiej Perspektywy Rozwoju Przestrzennego” (maj 1999 r.)- dokumentu opartego na dążeniu Unii Europejskiej do osiągnięcia trwałego i zrównoważonego rozwoju, w której za jeden z podstawowych celów uznano „ochronę i utrzymanie zasobów naturalnych i dziedzictwa kulturowego”;
- Międzynarodowej Karty Ogródów IFLA- ICOMOS, Florencja 1981;
- Konwencji o ochronie dziedzictwa architektonicznego Europy- Granada 1985;
- Międzynarodowej Karty ochrony miast historycznych ICOMOS- Waszyngton 1987;
- Międzynarodowej Karty ochrony i zarządzania dziedzictwem archeologicznym ICAHM- ICOMOS, Lozanna 1989 r.

Plan ponadto zwraca uwagę na bariery wynikające z ochronności prawnej środowiska kulturowego. Wymienia strefy ochrony konserwatorskiej historycznych układów urbanistycznych i ruralistycznych oraz zespołów zabudowy zabytkowej i

o wartościach kulturowych, w których występują bariery i ograniczenia dotyczące w szczególność:

- intensywności i efektywności wykorzystania terenów w strefach, w ramach ograniczeń gabarytów i sposobów zabudowy;
- dostępności komunikacyjnej, w tym obsługi parkingowej w ramach ograniczeń gabarytów ulic (przekrojów) i wymogów sanitarnych warunków zamieszkiwania (hałas, drgania),
- funkcjonowania zespołów w sytuacji tranzytowych ruchów komunikacyjnych, w tym zwłaszcza towarowych;
- poprawy standardów cywilizacyjnych i technicznego zabudowy, w sytuacjach utrudnień własnościowych, ekonomicznych i konieczności bieżącego funkcjonowania zabudowy.

Wymienia jednostki architektoniczno- krajobrazowe, mogące stwarzać problem przeniesienia ich ustaleń w sferę planowania miejscowego- z powodu ograniczeń dla własności prywatnej i narażeń właścicieli terenów i obiektów na skutki finansowe wynikające z tych ustaleń.

Plan wskazuje bariery: kosztów realizacji ochrony konserwatorskiej, w tym programów działań rewitalizacyjnych oraz brak właściwej polityki samorządów lokalnych w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego oraz świadomości społecznej w tej kwestii.

Plan pokazuje możliwości lepszego wykorzystania walorów kulturowych miejscowości położonych w sąsiedztwie obszarów o wysokich walorach przyrodniczych i głównych ciągów komunikacyjnych, jako atrakcji turystycznych, a części obiektów zabytkowych jako bazy obsługi turystyki.

5. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

CHARAKTERYSTYKA GMINY

RYS HISTORYCZNY GMINY

Położona na prawym brzegu Narwi, Piątnica założona została przez Junoszę z Zaborowa i Głuska, sędziego zakroczymskiego, na ziemiach nadanych przed 1381 rokiem. Po 1435 roku została własnością książęcą, następnie królewską w ziemi wiskiej. Od 1779 roku była dzierżawiona kolejno przez Mateusza Czarnka i Wiktora Rembielińskiego. Od 1835 roku Piątnica stanowiła dobra donacyjne w posiadaniu rosyjskiego generała Michała Stefanowicza Żukowskiego i jego syna Aleksego.

Większość spośród istniejących obecnie wsi powstała między 1380 a 1426 rokiem, a wśród nich przeważały wsie drobnoszlacheckie jak Rakowo, Niewodowo, Dobrzyjałowo, Drozdowo, Kossaki.

POŁOŻENIE

Gmina Piątnica położona jest we wschodniej części województwa podlaskiego w powiecie łomżyńskim. Sąsiaduje z gminami: od północy - Mały Płock, Stawiski i Jedwabne, od wschodu - Wizna, od południa i zachodu - miasto Łomża i gmina Łomża.

Obszar Gminy obejmuje powierzchnię 21 869 ha, zamieszkiwaną przez 10 751 mieszkańców, rozproszonych w 45 miejscowościach.

Gmina położona jest w obrębie Wysoczyzny Kolneńskiej oraz Doliny Dolnej Narwi stanowiącej część makroregionu Niziny Północnomazowieckiej. Południowa część obszaru gminy położona w dolinie rzeki Narwi wchodzi w skład obszaru Łomżyńskiego Parku Krajobrazowego Doliny Narwi i jego strefy ochronnej. Na terenie parku znajduje się rezerwat przyrody "Kalinowo". Natomiast południowo - zachodnia część obszaru gminy położona jest w Obszarze Chronionego Krajobrazu Równiny Kurpiowskiej i Doliny Dolnej Narwi.

6. Program opieki nad zabytkami gminy Piątnica ma na celu:

- 1) włączenie problematyki ochrony zabytków do bieżących zadań Gminy Piątnica;
- 2) uwzględnianie uwarunkowań prawnych opieki nad zabytkami;
- 3) rozpoznawanie potrzeb dotyczących podejmowania działań zmierzających do zahamowania procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- 4) eksponowanie zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- 5) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych;
- 6) tworzenie warunków współpracy z właścicielami zabytków dla zapewnienia ich opieki.

I. GMINNA EWIDENCJA ZABYTEKÓW

Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 roku nakłada na jednostki samorządu terytorialnego obowiązek prowadzenie ewidencji zabytków (Dz. U z 2018 r. poz. 2067 z późn. zm). Wyżej wymieniona ustawa określa rodzaj zabytków nieruchomych podlegających ochronie, bez względu na obecny stan zachowania.

1. Na podstawie ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami prowadzona jest ewidencja zabytków gminy Piątnica. Ewidencja zabytków prowadzona jest przez Wójta Gminy Piątnica w formie kart adresowych. Ewidencja obejmuje zabytki nieruchome historyczne oraz zabytki nieruchome archeologiczne (stanowiska archeologiczne) posiadające własną formę terenową. Dla zabytków nieruchomych na kartach adresowych podawane są następujące informacje: lokalizacja zabytku (adres), krótka charakterystyka funkcji oraz wyglądu wraz z dokumentacją fotograficzną.

2. Aktualizacja i uzupełnianie ewidencji zabytków polega na

- 1) dokonaniu przeglądu w terenie z częstotliwością raz do roku obiektów figurujących w gminnej ewidencji zabytków w celu weryfikacji obiektów pod kątem stanu estetycznego;
- 2) wykonaniu dokumentacji fotograficznej w razie zmiany stanu zachowania obiektu zabytkowego;
- 3) uzupełnieniu kart adresowych gminnej ewidencji zabytków o uzyskane w trakcie przeglądu dane merytoryczne i dokumentację fotograficzną;
- 4) w przypadku czynności wymienionych w pkt 1-3 wskazane jest uczestnictwo przedstawiciela Urzędu Ochrony Zabytków lub innego specjalisty zajmującego się problematyką ochrony dziedzictwa kulturowego.

3. Określenie stanów technicznych obiektów polega na

- 1) nawiązaniu współpracy z organem nadzoru budowlanego w celu ustalenia stanu technicznego obiektów zinwentaryzowanych w gminnej ewidencji zabytków;
- 2) naniesieniu wniosków i opinii w sprawie dalszej kwalifikacji obiektów do gminnej ewidencji zabytków;
- 3) określeniu niezbędnych prac rewitalizacyjnych obiektów, określenie szacunkowej wartości ich przeprowadzenia.
- 4) w przypadku czynności wymienionych w pkt 1-3 wskazane jest uczestnictwo przedstawiciela Urzędu Ochrony Zabytków lub innego specjalisty zajmującego się problematyką ochrony dziedzictwa kulturowego.

4. Bieżąca aktualizacja gminnej ewidencji zabytków polega na

- 1) wprowadzaniu do gminnej ewidencji zabytków zmian wynikających z rozbiórek, modernizacji i remontów obiektów;
- 2) wprowadzaniu do gminnej ewidencji zabytków zmian dotyczących stosunków własnościowych;

II. DZIAŁANIA W ZAKRESIE ODNOWY ZABYTEKÓW

1. Pozyskiwanie środków zewnętrznych na odnowę zabytków będących własnością gminy Piątnica.
2. Informowanie innych właścicieli obiektów zabytkowych o możliwościach pozyskania środków na odnowę zabytków.
3. Sprawowanie opieki nad dawnymi cmentarzami cywilnymi i wojennymi poprzez usuwanie roślinności zielnej oraz samosiewek drzew, oznakowanie obiektów, upowszechnianie wiedzy na ich temat wśród mieszkańców gminy, zwłaszcza dzieci i młodzieży szkolnej. Zwracanie szczególnej uwagi na obowiązek otaczania opieką miejsc grzebalnych, niezależnie od pochodzenia i wyznania osób tam spoczywających.

III. OKREŚLENIE ZASAD UDOSTĘPNIANIA ZABYTEKÓW W CELACH TURYSTYCZNYCH

1. Ustalenie z właścicielami obiektów zabytkowych zasad udostępniania w celach turystycznych.
2. Oznakowanie obiektów udostępnianych w celach turystycznych.
3. Opracowanie tablic informacyjnych umieszczonych na zewnątrz obiektów, zawierających podstawowe dane historyczne o obiekcie.
4. Upowszechniania wśród mieszkańców prowadzących działalność turystyczną i agroturystyczną zasad włączania obiektów historycznych do oferty turystycznej regionu oraz przygotowywania obiektów zabytkowych na cele turystyczne.

IV. EDUKACJA W ZAKRESIE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

1. Włączenie tematyki ochrony dóbr kultury do zajęć szkolnych w jednostkach prowadzonych przez gminę.
2. Publikacja materiałów dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami w prasie lokalnej, w materiałach promocyjnych oraz na stronie internetowej gminy.

V. ZAGROŻENIA ORAZ SPOSOBY OCHRONY ZABYTEKÓW W ZALEŻNOŚCI OD ZAGROŻENIA.

W oparciu o Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 roku w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych (Dz. U. Nr 212, poz. 2153), powstał Plan Ochrony Zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych dla gminy Piątnica. Określa on istniejące zagrożenia dla zabytków oraz sposoby ich ochrony.

Gminny program opieki nad zabytkami powinien w szczególności brać pod uwagę wytyczne Planu Ochrony Zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych w celu uniknięcia ewentualnych strat w substancji zabytkowej gminy w różnego typu sytuacjach kryzysowych.

Zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy

Do najbardziej wartościowych obiektów zabytkowych znajdujących się na terenie gminy Piątnica należą:

1) Przedmoście Piątnica Twierdzy Łomża

Zespół fortów ziemno-betonowych powstałych w latach 1887-1889; 1901 – 1919 i 1939> Umocnienia zlokalizowane na prawym brzegu Narwi, na wzgórzach okalających Piątnicę, w promieniu 1100 – 1300 m od miejscowości. Przedmoście składa się z trzech fortów oraz wałów międzyfortecznych. Wszystkie forty należą do typu fortu jednowatowych z suchą fosą. Fort I i II ma kształt pięcioboku, III – czworoboku.

2) Kaplica grobowa rodziny Lutosławskich

Kaplica w stylu neoromańskim wzniesiona w 1870 r. przez Franciszka Lutosławskiego, wówczas właściciela Drozdowa. Posadowiona jest na cmentarzu parafialnym w miejscowości Drozdowo. W 2001 r. przeprowadzono remont kapitalny obiektu. Budowla murowana, ceglana, otynkowana, tympanon i nadproże w portalu wykonane z piaskowca. Dach dwuspadowy kryty blachą ocynkowaną. Kaplica dwukondygnacyjna. Pierwsza kondygnacja (krypta grobowa), znajduje się pod usypanym nasypem, tworzącym wzniesienie, na którym stoi druga kondygnacja założenia tj. kaplica. Wejście do krypty grobowej z wnętrza kaplicy, do kaplicy schodami ułożonymi na zboczu nasypu.

3) Kościół Parafiany p.w. Św. Jakuba w Drozdowie

Kościół wzniesiony w latach 1869 – 1879, po zakończeniu II wojny światowej wielokrotnie remontowany. Budowla na planie prostokąta, z wydzielonym prezbiterium, obok od strony południowej zakrystia i przylegająca do niej wieża – dzwonnica. Budynek murowany z cegły, otynkowany na fundamencie z bloków kamiennych. Nad nawą dach dwuspadowy, nad dzwonnica namiotowy, dachy kryte blachą miedzianą. Elewacja frontowa trójosiowa, boczna sześćosiowa,. Na osi głównej elewacji frontowej, wokół drzwi wejściowych portal arkadowy, na osiach bocznych okna we wnękach arkadowych. W kondygnacji wyższej koliste okno, toroforium oraz boczne okulusy.

4) Kościół Parafialny p.w. Św. Stanisława w Dobrzyjałowie

Kościół wzniesiony w 1860 r. poważnie uszkodzony podczas I wojny światowej, odbudowany w 1924 r. rozbudowany i przebudowany w latach 90-tych XX wieku. Budowla murowana z cegły, otynkowana, na fundamencie kamienno-ceglanym, nawa główna na planie prostokąta, z półokrągłą absydą od strony wschodniej i dwiema dobudowanymi nawami bocznymi. Dach dwuspadowy, obecnie nakryty blachą ocynkowaną, pomalowaną farbą olejną, nad absydą zwieńczony sygnaturką nad wejściem.

Ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy. Analiza szans i zagrożeń

W celu właściwej oceny stanu dziedzictwa kulturowego gminy Piątnica oraz możliwości gminy w tym zakresie, przeprowadzono analizę SWOT.

Analiza SWOT

SILNE STRONY GMINY PIĄTNICA	SŁABE STRONY GMINY PIĄTNICA
☐ dogodne położenie komunikacyjne, przy głównych szlakach komunikacyjnych o znaczeniu międzynarodowym i krajowym; ☐ otwartość i przychylność władz samorządowych; ☐ akcentowanie rozwoju turystyki z wykorzystaniem dziedzictwa kulturowego w dokumentach strategicznych gminy; ☐ środowisko przyrodnicze gminy, sprzyjające promowaniu na tym obszarze aktywnej rekreacji i sportu; ☐ położenie gminy w obszarze „Zielonych Płuc Polski”; ☐ znajdujące się na terenie gminy: rezerwat przyrody Kalinowo, Obszar Specjalnej Ochrony Siedlisk Natura 2000, Łomżyński Park Krajobrazowy Doliny Narwi; ☐ walory krajobrazowe gminy; ☐ zaktualizowana gminna ewidencja zabytków; ☐ opracowane plany zagospodarowania przestrzennego gminy; ☐ silne poczucie tożsamości lokalnej mieszkańców.	☐ brak popularyzacji wiedzy o wartości chronionych obiektów oraz idei ochrony zabytków; ☐ niewykorzystywanie regionalizmów; ☐ brak zaangażowania społeczeństwa w rozwój gminy; ☐ niewystarczający stan zabezpieczenia zabytków i postępujący proces ich niszczenia; ☐ niewystarczająca wizualizacja obszaru (brak tablic informacyjnych, oznakowań tras, szlaków, miejsc historycznych, punktów turystycznych); ☐ nieuregulowane sprawy własnościowe; ☐ brak miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obejmujących obiekty zabytkowe; ☐ niewielka dbałość o obiekty wpisane do gminnej ewidencji zabytków; ☐ brak oznakowania obiektów wpisanych do rejestru zabytków; ☐ brak wystarczających środków w budżecie gminy na wsparcie działań z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego.
SZANSE GMINY PIĄTNICA	ZAGROŻENIA GMINY PIĄTNICA
☐ pojawienie się funduszy pomocowych wspomagających inwestycje gminne; ☐ możliwość wsparcia finansowego z różnych	☐ brak jasnych i przejrzystych przepisów regulujących działania przy obiektach zabytkowych niewpisanych do rejestru

źródeł, w tym ze środków Unii Europejskiej; ☐ podniesienie poziomu życia ludzi; ☐ wykorzystanie walorów przyrodniczych i zasobów kulturowych dla rozwoju turystyki; ☐ wzrost świadomości w widzeniu obiektu zabytkowego jako miejsca do życia i jako lokowanie kapitału; ☐ kreowanie nowych obszarów i produktów turystycznych w oparciu o atrakcyjny sposób zagospodarowania obiektów zabytkowych; ☐ poprawa dostępności do zabytków przez wprowadzanie nowoczesnych, bazujących na technologiach internetowych systemów informacji turystycznej; ☐ rosnąca rola samorządu włączającego się w sferę ochrony dziedzictwa; ☐ wysoka atrakcyjność turystyczna regionu.	zabytków; ☐ wprowadzanie elementów obcych, nowej zabudowy- np. nieprzemysłanej, niezgodnej z historyczną kolorystyki, agresywnych nośników reklamowych, architektury niezgodnej z lokalnymi tradycjami; ☐ brak skutecznej egzekucji prawa; ☐ jednowymiarowe postrzeganie zasobów dziedzictwa kulturowego: wyłącznie poprzez pryzmat ich gospodarczego wykorzystania lub przeciwnie- jedynie jako zasobu historycznego; ☐ brak dostatecznego nadzoru nad remontami i przebudowami obiektów zabytkowych; ☐ brak środków finansowych na infrastrukturę; ☐ skomplikowane procedury w ubieganiu się o środki zewnętrzne skutkujące stosunkowo niewielkim wykorzystaniem środków z Unii Europejskiej, zwłaszcza przez osoby prywatne; ☐ niska świadomość mieszkańców gminy w temacie skarbów kultury, dziedzictwa i tradycji charakteryzujących gminę; ☐ brak zaplecza dla obsługi ruchu turystycznego w regionie.

Zasady oceny realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Piątnica .

Realizacja programu poddana zostanie ocenie Rady Gminy Piątnica po upływie dwóch lat od jego uchwalenia. Z realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami, Wójt Gminy sporządzi w roku 2021 sprawozdanie, które zostanie przedstawione Radzie Gminy Piątnica.

Źródła finansowania gminnego programu opieki nad zabytkami

Główny obowiązek związany z opieką, ochroną oraz finansowaniem wszelkich prac konserwatorskich, spoczywa na właścicielach i użytkownikach obiektów zabytkowych.

Dotacje

Sprawy, związane z dofinansowaniem prac przy obiektach zabytkowych, reguluje rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 16 sierpnia 2017 roku - „W sprawie dotacji celowej na prace konserwatorskie lub restauratorskie przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (Dz. U z 2017 r. poz. 1674)

Dotacja może zostać udzielona osobie fizycznej, jednostce samorządu terytorialnego lub innej jednostce organizacyjnej, będącej właścicielem bądź posiadaczem zabytku wpisanego do rejestru lub posiadającej taki zabytek w trwałym zarządzie. Udzielana jest na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych, planowanych do przeprowadzenia w roku złożenia wniosku lub następnym, bądź na zasadzie refundacji poniesionych już nakładów przed upływem 3 lat po wykonaniu prac. W przypadku refundacji kosztów prac wniosek powinien być złożony w roku następującym po roku, w trakcie którego zakończono wszystkie prace konserwatorskie i roboty budowlane podlegające dofinansowaniu.

Art.77. ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, określa szczegółowo wykaz działań które mogą podlegać dofinansowaniu. Dotacja na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane może obejmować wyłącznie nakłady konieczne poniesione na przeprowadzenie następujących działań:

- ☐ sporządzenie ekspertyz technicznych i konserwatorskich;

- ☐ ☐ przeprowadzenie badań konserwatorskich lub architektonicznych;
- ☐ ☐ wykonanie dokumentacji konserwatorskiej;
- ☐ ☐ opracowanie programu prac konserwatorskich i restauratorskich;
- ☐ ☐ wykonanie projektu budowlanego zgodnie z przepisami prawa budowlanego;
- ☐ ☐ sporządzenie projektu odtworzenia kompozycji wnętrz;
- ☐ ☐ zabezpieczenie, zachowanie i utrwalenie substancji zabytku;
- ☐ ☐ stabilizację konstrukcyjną części składowych zabytku lub ich odtworzenie w zakresie niezbędnym dla zachowania tego zabytku;
- ☐ ☐ odnowienie lub uzupełnienie tynków i okładzin architektonicznych albo ich całkowite odtworzenie, z uwzględnieniem charakterystycznej dla tego zabytku kolorystyki;
- ☐ ☐ odtworzenie zniszczonej przynależności zabytku, jeżeli odtworzenie to nie przekracza 50% oryginalnej substancji tej przynależności;
- ☐ ☐ odnowienie lub całkowite odtworzenie okien, w tym ościeżnic i okiennic, zewnętrznych drzwi i drzwi, więźby dachowej, pokrycia dachowego, rynien i rur spustowych;
- ☐ ☐ modernizację instalacji elektrycznej w zabytkach drewnianych lub w zabytkach, które posiadają oryginalne, wykonane z drewna części składowe i przynależności;
- ☐ ☐ wykonanie izolacji przeciwwilgociowej;
- ☐ ☐ uzupełnianie narysów ziemnych dzieł architektury obronnej oraz zabytków archeologicznych nieruchomych o własnych formach krajobrazowych;
- ☐ ☐ działania zmierzające do wyeksponowania istniejących, oryginalnych elementów zabytkowego układu parku lub ogrodu;
- ☐ ☐ zakup materiałów konserwatorskich i budowlanych, niezbędnych do wykonania prac i robót przy zabytku wpisanym do rejestru;
- ☐ ☐ zakup i montaż instalacji przeciwwłamaniowej oraz przeciwpożarowej i odgromowej.

Standardowo, dotacja udzielana jest w wysokości do 50% nakładów koniecznych na wykonanie powyższych działań. Natomiast wysokość dotacji może zostać zwiększona, nawet do 100% nakładów koniecznych, w wypadku jeżeli:

- ☐ ☐ zabytek posiada wyjątkową wartość historyczną, artystyczną lub naukową,
- ☐ ☐ wymaga przeprowadzenia złożonych pod względem, technologicznym prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych,
- ☐ ☐ stan zachowania zabytku wymaga niezwłocznego podjęcia prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych.

Jednocześnie, łączna kwota dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru, udzielonych przez ministra do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, wojewódzkiego konserwatora zabytków bądź organ stanowiący gminy, powiatu lub samorządu województwa, nie może przekraczać wysokości 100 % nakładów koniecznych na wykonanie tych prac lub robót.

☐ ☐ **Dotacje Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków**

Udzielane są w celu poprawy stanu zachowania zabytków poprzez ochronę i zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego, konserwację i rewaloryzację zabytków, udostępnianie zabytków na cele publiczne. Kwalifikują się prace prowadzone przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, realizowane bez udziału środków europejskich. Planowane w roku udzielenia dotacji lub prowadzone w okresie trzech lat poprzedzających rok złożenia wniosku (refundacja). Uprawnionymi wnioskodawcami są jednostki posiadające tytuł prawny do zabytku wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu, ograniczonego prawa rzeczowego albo stosunku zobowiązaniowego.

Zasady udzielania dotacji:

- dofinansowanie może obejmować jedynie nakłady konieczne na prace określone w art. 77 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.
- dofinansowanie może być udzielone do wysokości 50 % nakładów koniecznych. W wyjątkowych wypadkach (wyjątkowa wartość historyczna, artystyczna lub naukowa obiektu, wymagane przeprowadzenie złożonych technologicznie robót, stan zachowania zabytku wymaga natychmiastowej interwencji) dofinansowanie może stanowić 100 % wartości robót.

☐ ☐ **Dotacje wojewódzkie i powiatowe**

Dofinansowanie prac przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków odbywa się na podstawie art. 81 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz na podstawie uchwały Sejmiku Województwa (Powiatu) w sprawie trybu i zasad przyznawania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane.

☐ ☐ **Dotacje Gminy**

Rada Gminy Piątnica w uchwale nr 252/XLIII/2018 z dnia 20 sierpnia 2018 r. w sprawie zasad udzielenia dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru lub znajdującym się w gminnej ewidencji zabytków Gminy Piątnica (Dziennik Urzędowy Województwa Podlaskiego z dnia 23 sierpnia 2018 r. poz. 3426) ustanowiła zasady dotyczące udzielania dotacji.

☐ ☐ **Dotacje Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji - Fundusz Kościelny**

Środki Funduszu Kościelnego można przeznaczyć na remonty i konserwacje obiektów sakralnych o wartości zabytkowej. (art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 20 marca 1950 i § 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 sierpnia 1990 r. w sprawie rozszerzenia celów Funduszu Kościelnego. Dz. U. nr 61 poz. 354). Dotacja mogą być objęte podstawowe prace zabezpieczając obiekt: remonty dachów, stropów, ścian i elewacji, osuszanie, odgrzybianie, izolacja, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, instalacji elektrycznej, odgromowej, przeciwwłamaniowej i przeciwpożarowej.

VI. Wykaz zabytków ruchomych ujętych w gminnej ewidencji zabytków gminy Piątnica.

Wykaz zabytków ruchomych obejmuje:

Miejscowość	Właściciel	Ilość zabytków	Decyzja	Nr rejestru
Dobrzyjałowo	Parafia Rzymskokatolicka p.w. Św. Stanisława B-pa	32	z dnia 1 marca 1987 r. l.dz. KL-WKZ-5330/1/7/87	rej. zabyt. d. woj. łomżyńskiego B-86
Drozdowo	Parafia Rzymskokatolicka Św. Jakuba Ap	2	z dnia 6 marca 2013 r. l.dz. R.5140.3.2.2013.IM-J	B-273
Piątnica	Parafia pw Przemienienia Pańskiego	8	z dnia 20 grudnia 1987 r. l.dz.KL-WKZ-5330I/38/87	rej. zabyt. d. woj. łomżyńskiego 98 B

VII. Wykaz zabytków nieruchomych ujętych w gminnej ewidencji zabytków gminy Piątnica.

- wykaz zabytków nieruchomych z terenu gminy Piątnica, ujętych w Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków i Gminnej Ewidencji Zabytków.

Lp	Nr rejestru	Obiekt	Data	Miejscowość	Gmina
1	A-104 24.04.1981	Kościół paraf.	1869-1878r.	Drozdowo ul. Główna	Piątnica
2	A-106 25.04.1981	Plebania	1895r.	Drozdowo ul. Główna	Piątnica
3		Ogrodzenie kościoła paraf.	4 ćw. XIXw.	Drozdowo ul. Główna	Piątnica
4		Młyn wodny	ok.1921r.	Motyka	Piątnica
5	A-59 28.04.1980	Kościół paraf.	1860r.	Dobrzyjałowo	Piątnica

6	A-105 24.04.1981	Kaplica grobowa Lutosławskich	1870r.	Drozdowo ul. Główna	Piątnica
7		D. Spichlerz	k. XIXw.	Kisielnica	Piątnica
8	A-173 21.07.1981	Zespół Folwarczny / założenie parkowe	k.XIXw.	Kisielnica	Piątnica
9	A-222 17.12.1985	Dwór	XVIII/XIXw.	Drozdowo	Piątnica
10	A-125 27.04.1981	Plebania	1885r.	Dobrzyjałowo	Piątnica
11	A-124 27.04.1981	Kaplica cmentarna	1869r.	Dobrzyjałowo	Piątnica
12		Dom mieszkalny	1936r.	Kossaki 22	Piątnica
13		Dom mieszkalny	1935r.	Kossaki 23	Piątnica
14		Dom mieszkalny	1927r.	Kossaki 27	Piątnica
15		Dom mieszkalny	1904r.	Kossaki 35	Piątnica
16		Dom mieszkalny	1944r.	Kossaki 39	Piątnica
17		Dom mieszkalny z chlewem	1942r.	Kossaki 53	Piątnica
18		Chlew	1946r.	Kossaki 53	Piątnica
19		Dom mieszkalny	1935r.	Kossaki 59	Piątnica
20		Chlew	1946r.	Kossaki 69	Piątnica
21		Młyn wodny /zespół/	1918r.	Kałęczyn	Piątnica
22		Młyn wodny /zespół/	1920/1945r.	Wyłudzin 12	Piątnica
23	A-222 17.12.1985	Zespół dworsko - parkowo - folwarczny	XVIII/XIXw. XIX/XXw.	Drozdowo - /Dolne/	Piątnica
24	A-48 23.11.1978	Zespół dworsko - folwarczny	XIX/XXw.	Drozdowo - /Górne/	Piątnica
25		Zespół folwarczny	XIX/XXw.	Marianowo	Piątnica
26	A-325 30.10.1968	Przedmoście Piątnica Twierdzy Łomża	1887-1889, 1901-1909, 1939r.	Piątnica	Piątnica
27		Piwnica browaru	1878-79 r.	Drozdowo	Piątnica
28	A-325 30.10.1968	Stanowisko obserwacyjno-bojowe dla 1 RKM do ognia czołowego w wale czołowym fortu 1	1939 r.	Piątnica	Piątnica
29	A-325 30.10.1968	Stanowisko obserwacyjno-bojowe dla 1 RKM do ognia czołowego w wale czołowym fortu 1	1939 r.	Piątnica	Piątnica
30	A-325 30.10.1968	Stanowisko obserwacyjno-bojowe dla 1 RKM do ognia czołowego na styku wału barkowego i czołowego fortu 2	1939 r.	Piątnica	Piątnica
31	A-325 30.10.1968	Stanowisko obserwacyjno-bojowe dla 1 RKM do ognia czołowego w wale czołowym fortu 2	1939 r.	Piątnica	Piątnica
32	A-281 17.03.1987	Plebania przy kość. paraf.	1880r.	Piątnica	Piątnica
33	A-516 03.11.1987	Kościół paraf.	1914r.	Piątnica	Piątnica
34		Kościół paraf.	1905r.	Olszyny	Piątnica

VIII. Wykaz cmentarzy:

L.p.	Nr rejestru	Obiekt	Miejscowość	Gmina
1	A-296 09.06.1987	Cmentarz rzymskokatolicki	Dobrzyjałowo	Piątnica
2	A-306 12.06.1987	Cmentarz rzymskokatolicki	Drozdowo	Piątnica

3	A-325 09.09.1987	Cmentarz rzymskokatolicki	Piątnica	Piątnica
4	A-276 12.03.1987	Cmentarz z I w. św. ż. rosyjskich	Kisielnica	Piątnica
5	A-277 12.03.1987	Cmentarz z I w. św. ż. niemieckich	Kisielnica	Piątnica
6		Cmentarz z II wojny światowej	Jeziorko	Piątnica
7		Cmentarz z okresu I wojny światowej, przy pomniku z 1892	Czarnocin	Piątnica

IX. WYKAZ PARKÓW:

1. Kisielnica, nr rej. A-173 / 21.07.1981
2. Drozdowo Dolne, nr rej. A-222/17.12.1978
3. Drozdowo Górne, nr rej. A-48/23.11.1978A-276
4. Dobrzyjałowo

X. WYKAZ ZABYTEKÓW ARCHEOLOGICZNYCH WPISANYCH DO REJESTRY ZABYTEKÓW

1. Drozdowo, gm. Piątnica osada, XII – XVI w. Nr rej. A-490, Dec. KL.WKZ-5340-21/93 z dnia 18.03.1993 r.
2. Rakowo-Czachy, gm. Piątnica osada wczesnośredniowieczna (XI-XIII w.)Nr rej. A-484, Dec. KL.WKZ-5340-15/92

XI. WYKAZ ZABYTEKÓW ARCHEOLOGICZNYCH UJĘTYCH W WOJEWÓDZKIEJ EWIDENCJI ZABYTEKÓW.:

Na terenie gminy Piątnica, znajduje się 158 zewidencjonowanych stanowisk archeologicznych, które są śladem materialnej działalności ludzkiej w przeszłości. Wykaz stanowisk przedstawia tabela poniżej

Lp. Nr karty GEZ	Miejscowość	Nr stanowiska na obszarze AZP	Chronologia	Funkcja stanowiskowa
1	Budy Czarnockie	56	nowożytność	osada
2	Budy Czarnockie	57	późne średniowiecze, nowożytność	osada
3	Budy Czarnockie	58	epoka kamienna	śląd osadnictwa
4	Budy Czarnockie	59	późne średniowiecze, nowożytność	śląd osadnictwa
5	Budy Czarnockie	60	nowożytność	osada
6	Budy Czarnockie	61	późne średniowiecze, nowożytność	śląd osadnictwa
7	Budy Czarnockie	62	późne średniowiecze, nowożytność	osada
8	Budy Czarnockie	64	nowożytność	osada
9	Budy Czarnockie	65	nowożytność	osada
10	Czarnocin	5	epoka kamienia okres wpływów rzymskich wczesne średniowiecze	1/śląd osadnictwa 2/śląd osadnictwa, 3/ osada
11	Czarnocin	63	nowożytność	osada
12	Czarnocin	66	wczesne średniowiecze,	1/ śląd osadnictwa,

			średniowiecze, nowożytność	2/ osada, późne 3/ ślad osadnictwa,
13	Czarnocin	67	epoka kamienia, wczesne średniowiecze, nowożytność	1/ślad osadnictwa, 2/ osada, 3/ osada
14	Czarnocin	68	późne średniowiecze, nowożytność	1/ osada, 2/ osada
15	Czarnocin	80	nowożytność	osada
16	Drozdowo	7	późne średniowiecze	osada
17	Drozdowo	6	pradzieje późne średniowiecze	śląd osadnictwa osada
18	Drozdowo	8	późne średniowiecze	osada
19	Drozdowo	9	pradzieje	śląd osadnictwa
20	Drożęcín Lubiejewo	7	późne średniowiecze nowożytność	osada osada
21	Drożęcín Lubiejewo	8	nowożytność	osada
22	Drożęcín Lubiejewo	9	późne średniowiecze	osada
23	Drożęcín Lubiejewo	10	nowożytność	osada
24	Drożęcín Lubiejewo	11	epoka kamienia nowożytność	śląd osadnictwa, osada
25	Drożęcín Lubiejewo	12	wczesne średniowiecze nowożytność	osada, osada
Lp. Nr karty GEZ	Miejscowość	Nr stanowiska na obszarze AZP	Chronologia	Funkcja stanowiskowa
26	Drożęcín Lubiejewo	19	nowożytność	osada
27	Drożęcín Lubiejewo	20	nowożytność	osada
28	Drożęcín Lubiejewo	22	nowożytność	osada
29	Drożęcín Lubiejewo	111	nowożytność	osada
30	Drożęcín Lubiejewo	112	wczesne średniowiecze nowożytność	osada, osada
31	Drożęcín Lubiejewo	113	wczesne średniowiecze późne średniowiecze, nowożytność	osada, osada, osada
32	Drożęcín Lubiejewo	114	późne średniowiecze	osada
33	Drożęcín Stary	90	nowożytność	osada
34	Drożęcín Stary	92	nowożytność	osada
35	Drożęcín Stary	93	późne średniowiecze, nowożytność	śląd osadnictwa
36	Drożęcín Stary	94	epoka brązu	ślady osadnictwa
37	Elżbiecin	11	mezolit nowożytność	śląd osadnictwa osada
38	Elżbiecin	12	nowożytność	osada
39	Elżbiecin	13	nowożytność	osada
40	Elżbiecin	14	wczesne średniowiecze nowożytność	śląd osadnictwa osada
41	Elżbiecin	15	nowożytność	osada
42	Elżbiecin	16	nowożytność	osada
43	Elżbiecin	17	nowożytność	osada
44	Elżbiecin	18	nowożytność	osada
45	Elżbiecin	19	wczesne średniowiecze nowożytność	śląd osadnictwa osada
46	Elżbiecin	20	wczesne średniowiecze nowożytność	śląd osadnictwa osada

47	Jeziorko	21	nowożytność	osada
48	Jeziorko	22	nowożytność	osada
49	Jeziorko	23	późne średniowiecze nowożytność	osada osada
50	Elżbiecin	24	późne średniowiecze nowożytność	osada osada
51	Jeziorko	25	nowożytność	osada
52	Jeziorko	26	nowożytność	osada
53	Jeziorko	27	nowożytność	osada
54	Jeziorko	28	nowożytność	osada
55	Jeziorko	29	neolit wczesne średniowiecze nowożytność	śląd osadnictwa śląd osadnictwa osada
56	Jeziorko	30	nowożytność	osada
57	Jeziorko	31	wczesne średniowiecze nowożytność	śląd osadnictwa osada
58	Jeziorko	32	wczesne średniowiecze nowożytność	śląd osadnictwa osada
59	Kalinowo	17	pradzieje	śląd osadnictwa
60	Kalinowo	3	nowożytność	śląd osadnictwa
61	Kalinowo	18	pradzieje późne średniowiecze	śląd osadnictwa, osada
62	Kalinowo	19	pradzieje	śląd osadnictwa
63	Kalinowo	20	późne średniowiecze	osada
64	Kalinowo	21	późne średniowiecze	osada
65	Kalinowo	22	epoka brązu nowożytność	śląd osadnictwa śląd osadnictwa
66	Kalinowo	39	nowożytność	osada
67	Kalinowo	40	nowożytność	osada
68	Kalinowo	38	pradzieje nowożytność	śląd osadnictwa śląd osadnictwa
69	Kisielnica	53	wczesne średniowiecze nowożytność	śląd osadnictwa osada
70	Kisielnica	54	epoka kamienia nowożytność	śląd osadnictwa osada
71	Kisielnica	55	paleolit schyłkowy późne średniowiecze nowożytność	śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa
72	Murawy	49	nowożytność	osada
73	Murawy	50	nowożytność	osada
74	Murawy	51	późne średniowiecze nowożytność	osada osada
75	Murawy	52	wczesne średniowiecze nowożytność	osada osada
76	Murawy	69	nowożytność	osada
77	Murawy	70	późne średniowiecze nowożytność	osada osada
78	Murawy	71	wczesne średniowiecze późne średniowiecze nowożytność	śląd osadnictwa śląd osadnictwa osada
79	Murawy	72	wczesne średniowiecze nowożytność	osada osada
80	Murawy	73	wczesne średniowiecze nowożytność	osada osada
81	Murawy	74	późne średniowiecze	osada

			nowożytność	osada
82	Murawy	75	wczesne średniowiecze późne średniowiecze nowożytność	osada osada osada
83	Murawy	76	późne średniowiecze nowożytność	osada osada
84	Murawy	78	epoka kamienia nowożytność	śląd osadnictwa osada
85	Murawy	91	wczesne średniowiecze	śląd osadnictwa
Lp. Nr karty GEZ	Miejscowość	Nr stanowiska na obszarze AZP	Chronologia	Funkcja stanowiskowa
86	Nagórki	13	nowożytność	osada
87	Nagórki	14	wczesne średniowiecze nowożytność	śląd osadnictwa osada
88	Nagórki	15	późne średniowiecze nowożytność	śląd osadnictwa osada
89	Nagórki	16	nowożytność	osada
90	Nagórki	17	nowożytność	osada
91	Nagórki	18	wczesne średniowiecze nowożytność	śląd osadnictwa osada
92	Nagórki	23	wczesne średniowiecze późne średniowiecze nowożytność	osada osada osada
93	Nagórki	24	nowożytność	osada
94	Nagórki	26	nowożytność	osada
95	Nagórki	27	nowożytność	osada
96	Nagórki	95	nowożytność	osada
97	Nagórki	96	późne średniowiecze nowożytność	śląd osadnictwa osada
98	Nagórki	97	nowożytność	osada
99	Nagórki	98	nowożytność	osada
100	Nagórki	99	późne średniowiecze nowożytność	osada osada
101	Nagórki	100	późne średniowiecze nowożytność	osada osada
102	Nagórki	101	późne średniowiecze nowożytność	osada osada
103	Nagórki	102	nowożytność	osada
104	Nagórki	103	późne średniowiecze nowożytność	osada osada
105	Nagórki	104	epoka kamienia	śląd osadnictwa
106	Nagórki	105	paleolit schyłkowy wczesne średniowiecze późne średniowiecze	obozowisko osada osada
107	Nagórki	106	epoka brązu późne średniowiecze nowożytność	osada osada osada
108	Nagórki	107	mezolit wczesne średniowiecze nowożytność	obozowisko osada osada
109	Nagórki	108	późne średniowiecze nowożytność	osada osada
110	Nagórki	109	wczesne średniowiecze	śląd osadnictwa

111	Nagórki	110	epoka brązu	śląd osadnictwa
Lp. Nr karty GEZ	Miejscowość	Nr stanowiska na obszarze AZP	Chronologia	Funkcja stanowiskowa
112	Niewodowo	10	pradzieje	śląd osadnictwa
113	Niewodowo	14	pradzieje wczesne średniowiecze nowożytność	śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa
114	Niewodowo	15	późne średniowiecze	osada
115	Niewodowo	16	późne średniowiecze nowożytność	osada osada
116	Penza	77	wczesne średniowiecze nowożytność	osada osada
117	Penza	79	epoka kamienia późne średniowiecze nowożytność	śląd osadnictwa osada osada
118	Penza	81	epoka kamienia wczesne średniowiecze późne średniowiecze	śląd osadnictwa śląd osadnictwa osada
119	Penza	82	wczesne średniowiecze późne średniowiecze nowożytność	osada osada osada
120	Penza	83	wczesne średniowiecze	osada
121	Penza	84	nowożytność	osada
122	Penza	85	epoka brązu wczesne średniowiecze późne średniowiecze nowożytność	śląd osadnictwa osada osada osada
123	Penza	86	wczesne średniowiecze późne średniowiecze nowożytność	osada osada osada
124	Penza	87	nowożytność	osada
125	Penza	88	późne średniowiecze nowożytność	osada osada
126	Penza	89	nowożytność	osada
127	Penza	124	wczesne średniowiecze	śląd osadnictwa
128	Piątnica	6	późne średniowiecze nowożytność	osada osada
129	Piątnica	8	neolit	cmentarzysko
130	Piątnica	9	nowożytność	osada
131	Piątnica	10	wczesne średniowiecze	osada
132	Piątnica	11	późne średniowiecze	osada
133	Piątnica	12	nowożytność	śląd osadnictwa
134	Piątnica	13	późne średniowiecze	śląd osadnictwa
135	Piątnica	14	wczesne średniowiecze	śląd osadnictwa
136	Piątnica	15	wczesne średniowiecze	śląd osadnictwa
137	Piątnica	1	nowożytność	osada
138	Piątnica	2	nowożytność	osada
139	Piątnica	3	nowożytność	osada
Lp. Nr karty GEZ	Miejscowość	Nr stanowiska na obszarze AZP	Chronologia	Funkcja stanowiskowa

140	Piątnica	4	nowożytność	osada
141	Piątnica	5	nowożytność	osada
142	Pociejewo	4	późne średniowiecze nowożytność	śląd osadnictwa śląd osadnictwa
143	Pokrzywy	6	nowożytność	osada
144	Pokrzywy	7	nowożytność	osada
145	Rakowo Boginie	11	późne średniowiecze	osada
146	Rakowo Czachy	12	późne średniowiecze	osada
147	Rakowo Czachy	13	pradzieje późne średniowiecze	śląd osadnictwa osada
148	Rządkowo	8	nowożytność	osada
149	Rządkowo	9	nowożytność	osada
150	Rządkowo	10	późne średniowiecze nowożytność	śląd osadnictwa osada
151	Wiktorzyn	41	nowożytność	osada
152	Wiktorzyn	42	nowożytność	osada
153	Wyrzyki	33	nowożytność	osada
154	Wyrzyki	34	nowożytność	osada
155	Wyrzyki	35	nowożytność	osada
156	Wyrzyki	36	nowożytność	osada
157	Wyrzyki	37	nowożytność	osada
158	Wyrzyki	38	nowożytność	osada

XII. POSTANOWIENIE KOŃCOWE

Realizacja programu poddana zostanie ocenie Rady Gminy Piątnica po upływie dwóch lat od jego uchwalenia.

UZASADNIENIE

Wymóg przepisów prawa. Ochrona zabytków i opieka nad zabytkami jest zadaniem jednostek samorządu terytorialnego art. 7 ust. 1 pkt 9, ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 506, poz. 1309, poz. 1571, poz. 1696 i poz. 1815), art. 87 ust. 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2020 r. poz. 282). Zasadniczą ideą Programu opieki nad zabytkami Gminy Piątek na lata 2020 – 2023 jest zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania, wyeksponowanie cennych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego na terenie Gminy Piątek, w celu zwiększenia ich atrakcyjności dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych.